

Mitt första besök på Kummelön ägde rum den 21 juli 1963. Jag hade inget körkort på den tiden och som vanligt var cykeln därför transportmedlet ut till naturen. Jag cyklade från föräldrahemmet i Norra Höje vid halvåttatiden på morgonen och var hemma igen omkring kl. 9 på kvällen. Noteringarna började redan vid "Höjedammen" på andra sidan järnvägen, där en eller två skogssnäppor rastade. Sedan bar det av till soptippen vid Sanna, ett vanligt exkursionsmål på 60-talet. Där sågs bl. a. en ung, tydligt oljeskadad tofsvipa. Nådens år 1963 tömde man spillolja i en stor grop på tippen. När gropen var full tuttade man på det hela och ett stort svart rökmoln steg mot skyn! Via hamnen, Strand och Östervik trampade jag vidare på gamla E 18. Det första strandhugget vid Ölmeviken gjordes vid Tofta, där det som vanligt fanns mycket att beskåda. I anteckningsboken är observationen av tre rödbenor, varav en varnade, understruken med blåpenna.

Så var jag till slut framme vid Kummelön. Den bruna kärrhöken seglade då som nu över vassen. Ett törnskatepar matade sina utflugna ungar i skogsbrynet söder om Kummelön. En gök satt på en höhässja – föga anade man då att göken 30 år senare skulle vara något av en raritet och att höhässjornas tid var förbi. Vid Kummelöns ladugård satt de nyligen utflugna ladusvalornas och hussvalornas ungar som nottecken på telefonträdarna. Hussvalorna verkar gå samma öde till mötes som göken. På 60-talet var arten vanlig vid gårdarna kring Ölmeviken. I dag finns den endast kvar vid Vänersvik.

Det är inte bara fågellivet som förändrats på tre decennier utan också Kummelöns natur. Hagmarkerna var 1963 igenvuxna och någon bråkande fårskock skrämdes inte på flykten av besökaren. En uppfattning om hur det såg ut på den tiden ger de båda referensytor som sparats i den norra delen av området. Efter denna nostalgiska tillbakablick vill jag försöka ge läsaren en uppfattning om främst fågellivet på Kummelön av i dag. Detta sker genom att presentera fyra dagar från olika årstider hämtade från min dagbok 1994.

Den 25 februari

Efter flera milda och snöfattiga vintrar har vi äntligen fått uppleva en vinter med snö och kyla. Det är nästan tio grader kallt på morgonen och marken täcks av ett snötäcke på ett par decimeter. Den lågt stående solen bryter ibland igenom de täta molnen och träden kastar då långa skuggor över det vita täcket. Det har fallit några centimeter nysnö i natt, varför en spårkunnig säkerligen skulle finna många tecken i snön att tolka. Jag måste erkänna att jag aldrig haft tålamod och tid att lära mig alla spårstämplat ordentligt – det har alltid varit fågelstudier som kommit i första hand. Harens traj är dock inget att ta miste på; ej heller var älg och rådjur hållit till.

Det märks på grönfinkarna att våren närmar sig. De är riktigt i sångartagen med snabba drillar, bråkanden och ett karakteristiskt gnidande "djui". Också en blåmes har gripits av vårkänslor - hans spröda ringande strof ljuder då och då. Talgoxens metalliska vårvisa hörs också.



Känd Kummelö-profil.

Foto: Lars G. Johansson.

Ölmes talgoxar använder sig av den tvåtoniga sångvarianten, men även strofer med tre slag mot städet förekommer.

Det står några stora lärkträd nära mangårdsbyggnaden. Här upptäcker jag en större hackspett som klänger i det yttersta grenverket på ett av träden. Lärkträdskottarna växer ofta upprätt. Jag ser nu hur spetten hackar i sig fröna ur dem direkt, medan de ännu sitter kvar på grenen. Tall- och grankottar, som ju hänger nedåt, behandlas aldrig på detta sätt, utan transporteras till en s. k. hackspettsmedja, där fågeln hackar i sig kottens frö. Fågeln är en hona. Det ser man på att den saknar hanens röda fläck bak i nacken. Snart dyker emellertid också en hane upp på scenen med ett typiskt "kerrande". Det är tydligt att han är intresserad av honan, som dock flyttar sig undan allt högre och högre upp i trädet. Lite senare hörs hanen också trumma. Vi får hoppas att hans ansträngningar så småningom krönes med framgång.

Nattens nysnö dalar i flingor ned från trädgrenarna i den svaga vinden. Vid takfoten på det före detta höns-huset söder om gården hänger dekorativa istappar i en lång rad. Det är endast ljudet av en motorsåg långt i söder som stör friden.

En av vårens första musikanter är nötväcken. Fågeln låter höra två olika strofer; ibland använder hon sig av den snabba varianten av vårvisslingen, vid andra tillfällen är visslandet långsammare. De gamla nötväckorna är trogna sitt revir året runt och jag vet var jag har de olika paren på Kummelön. Under en tepaus i det värmande solskenet på sydsidan av en stor ek har jag tillfälle att studera en nötväcka, som är i färd med att undersöka barkspringorna på en ek i närheten. Denna fågelart är en hamstrare, som under hösten gömmer frön och annat i träden, särskilt i barksprickor på stammarna. Forskare har genom experiment kunnat konstatera att en fågel kommer i håg var den gömt sin proviant.

Min vana trogen går jag ut på berget vid udden längst i norr, där raststugan ligger, i hopp om att få se någon havsörn flyga över. Denna majestätiska fågel ses numera allt oftare i Ölme under vintern. Den söker

sig gärna ned till Vätern från åteln längre norrut, kanske för att få lite omväxling i dieten. Det har rapporterats till mig att inte mindre än tre havsörnar setts samtidigt på isen vid Svarteberg, där en yrkesfiskare haft nät under isen. Tillsammans med kråkor och trutar har de konkurrerat om skräpfisken. I dag visar sig emellertid inte någon havsörn vid udden.

Jag spanner på mig skidorna för att ta mig en tur i kanten av den stora vassen mellan Kummelön och Skråkvik. Vassarna hyser sina speciella arter även under vintern. Talrikast brukar blåmesarna vara. Enstaka talgoxar ses också regelbundet. Har man tur kan man också få höra sävsparvens karakteristiska "tsie", även om jag tycker mig ha märkt att antalet övervintrande sävsparvar minskat. I dag måste jag dock konstatera att inte en enda fågelart hörs i vasshavet.

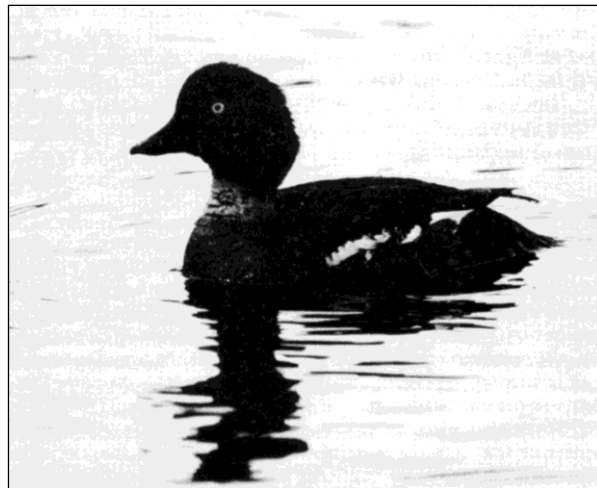
Jag hittar en tidigare båtränna i vassen och följer den i riktning mot pumphuset vid invallningen. Tre korpars omisskännliga läten hörs åt Skråkvik till samtidigt som en flock på ca 20 grönsiskor drar förbi. Vissa vintrar saknas arten helt i trakten, men andra vintrar, som i år, är det ovanligt gott om de livliga siskorna. Bäver har i några år hållit till i den västra delen av reservatet. Aspar, björkar och alar har fällts i sådan omfattning att man måst skydda flera grova träd med hjälp av metallnät. Jag har hittills inte lyckats hitta hyddan, men nu står jag helt plötsligt framför det imponerande byggnadsverket vid rännan ute i vassen. Som en sista påminnelse om vilken årstid det är hörs locklätet från en ensam vinterhämling, som drar förbi ovan vassen.

Den 7 april

Snön försvann snabbt i år. Bara med nöd och näppe kan jag leta upp någon snöleka i nordlägen eller inne i skogen. Eftersom det varit några minusgrader i natt, är det tunn is på vattenpöslarna på vägen. Nattens frost har gett marken en silvrig nyans, som solen snart kommer att smälta bort. Redan vid parkeringen kan jag konstatera att de båda rödvingereviren som brukar finnas på Kummelön är besatta. Den ena fågeln sjunger nära parkeringsplatsen och den andra i skogsområdet i öster. Kummelöns rödvingar sjunger "ty-ty-ty-ty" i samma tonhöjd åtföljt av en pladdrande strof. Som många säkerligen vet uppvisar rödvingen ett stort antal dialekter inom sitt utbredningsområde. Det är den första delen av strofen som varierar, medan tjattret är detsamma. Eftersom både taltrast och koltrast kan höras sjunga vartefter sin näbb är traskören på Kummelön redan fullständig vad artantalet beträffar. Den fågel som annars dominerar rent akustiskt är bofinken, som troligen etablerat revir i full skala. En relativt nyanländ enkelbeckasin spelar över sankmarkerna i öster, medan tranropen skallar från norra delen av Ölmeviken. Vipornas klagolåt hörs från åkrarna i väster, där de tumlar om i luften över plöjseln. Där skall de så småningom bygga sina enkla bon, som kommer att förstöras i samband med harvningen, om inte traktorföraren uppmärksammar redet och väjer för det. De vipor som får sina bon förstörda kommer dock att lägga en ny äggkull på den nysådda åkern.

Kanadagässens rop och vingljudet från en överflygande kniphane skvallrar om att det inte är så långt till sjön. När jag besökte Ölmeviken för några dagar sedan fanns det ett stort isfritt område norr om Kummelön. I dag kan jag från norra udden konstatera att så gott som hela viken är täckt av tunn nattis. I den

finns dock en del långsmala råkar, där det säkert går att hitta något intressant. Det är just i islossningstid som man skall söka sig till udden, om man vill se simfåglar i stort antal.



Knipan, här en hona, är en av de vanligaste simfåglarna utanför Kummelödden på våren.

Foto: Dan-Axel Hallbäck.

I tuben kan jag se att knipan som väntat är den till antalet dominerande arten. Sammanlagt femton hanar och nio honor ses på vattnet. Hos denna art ser man på våren oftast fler hanar än honor. Då och då dyker fåglarna, varför man måste spana av råken flera gånger innan man får fram det korrekta antalet. Den svartvite, eleganta knipgubben tar ibland en paus i dykandet för att uppvakta den anspråkslöst tecknade honan. Oftast inleds frieriet med några pumpande rörelser framåt med huvudet, varefter han kastar det bakåt med öppen näbb. Han låter då vanligen höra ett knirkande läte. Man tröttnar aldrig på att se detta mekaniska skådespel.

En sothöna spankulerar med sina långa ben på iskanten, medan hennes gelikar flyter omkring som korkar på vattnet nedanför. Det gälla kacklet hörs ibland, men än har sothönsen inte inmutat sina revir, varför de håller sig ganska lugna. Två gräsandpar och en ensam hane står och sover på isen. Hos denna art skedde parbildningen redan i höstas och inom kort kommer gräsandhonan kanske att reda sitt dunkantade bo någonstans i gräsvegetationen på Kummelön. Gräsänderna har sällskap av några storskrakar, två hanar och en hona, som ägnar sig åt att putsa sin fjäderdräkt under stjärtviftningar.

Det kan givetvis råda delade meningar om vilken fågel som vackrast i landet är. Linné ansåg det vara salskrakhanen. Arten är en ganska pålitlig gäst vår som höst utanför udden. Helt enligt ritningarna får jag också se ett salskrakpar, som ligger och sover på isen vid en råk. Hanen är bländande vit med undantag av en svart fläck mellan näbben och ögat, ett litet svart fält på ryggen och några smala, svarta penseldrag på sidorna. Honan är oansenligt tecknad i grått och brunt, men med karakteristiskt vita kinder. Bland fåglarna är det nästan undantagslöst manlig fågning som gäller! När salskrakarna rastar på hösten har dock hanarna en s. k. eklipsdräkt och liknar då honorna.

När jag en sista gång sveper över det isfria området med tubkikaren upptäcker jag två svarta dykänder med vita flanker, alltså vigghanar. Ibland reser hanen på sin säregna tofs bak i nacken, som då påminner om en hästsvansfrisyr.

En bit bort på isen och närmare den stora vassen mellan Kummelön och Skråkvik står en grågås och sover på ett ben, medan partnern funnit det bekvämare att vila liggande på isen. Ett annat gåspar går in för landning utanför vasskanten. Man kan förmoda att dessa båda gåspar redan valt sina revir i vassen här. Grågåsen häckar mycket tidigt och redan i slutet av april kan man se de första nykläckta ungarna vid Ölmeviken.

Vassen mellan Kummelön och Skråkvik härbärgerar också en ofta hörd men sällan sedd fågel – rördrommen. Denne har just anlänt i dagarna och har ännu inte hunnit stämma sin bastuba. Han gör några desperata försök att ta ton, men det blir bara några rosslande in- och utandningar av det hela. Nästa gång jag kommer till Kummelön, har rördrommen säkerligen tränat upp sig så att tutandet låter fulltonigt.

Det är en röst i Kummelöns fågelkör som jag saknat hittills i år, nämligen skogsduvan. Arten är stadd i minskning. Förra året fanns bara ett revir. Längre tillbaka kunde man höra denna duvas tvåtoniga hoande på tre platser inom området. Vi får hoppas, att den vackra fågeln inte övergett Kummelön helt, även om jag har mina farhågor.

En natt med minusgrader spelar liten roll för de flyttfåglar som anlänt, om dagen blir varm. Framåt midnatten har solen tinat upp plogtiltor och förna, och smält isen på vattenpölar och i diken. Och mot kvällen är en stor del av Ölmeviken isfri igen.

Den 2 juni

Vem skulle inte vilja göra som skomakaren - ta ledigt från sitt arbete mellan hägg och syren? Det händer så mycket under just dessa sommarveckor, som man vill uppleva, men varje år tvingas man konstatera att man inte riktigt hängt med i svängarna.

Nu i början på juni har häggen redan blommat över, men vid Kummelöns gård prunkar syrenerna. Liljekonvaljens vita klockor sprider sin ljuva doft i ekbäckarna och på de torra hållarna bildar bestånden av mandelblom en vit matta. Var det ståtliga kungsljuset så småningom skall lysa är det ännu bara en bladrosett som antyder.

Ek och lind, Kummelöns giganter, är nu fullövade liksom alla andra träd och buskar. Även de båda lärkträden har fått nya, mjuka barr, som doftar lite fränt. Från träd och buskar hörs en intensiv fågelsång. Bofinkens smattrande strof och lövsångarens veka visa ljuder oupphörligt. För den erfarne ornitologen är det inte svårt att i kören skilja ut strofer som trädgårdssångarens jollrande, svarthättans crescendo och härm-sångarens variationer. Den som är relativt ny i gamet får kanske nöja sig med att kunna bestämma rödvingen på åsen öster om gården och grönsångaren i det orörda området strax söder om udden i norr. För novisen har vi gulsparven, som aldrig lär sig att räkna längre än till sju.

Det är inte alla fåglar som har tid att ägna sig åt sång. Starna jaktar mellan skafferiet ute på strandängen och bohålen, där ungarna nu är så stora att den hungrigaste av dem sticker ut huvudet ur öppningen, när föräldrarna kommer med mat. Snart samlas starna i stora flockar kring betande boskap och på slättervallar. Redan vid midsommartid börjar ungfåg-larna sin flyttning mot söder. Att staren minskat torde väl de flesta som har holkar på sin tomt ha märkt. Det är inte bara i våra trakter som arten är på reträtt utan så

förhåller det sig i hela Sverige liksom i flera andra länder. Det har spekulerats mycket om orsakerna till detta. Själv tror jag tillbakagången har med kreatursbeståndets minskning att göra. I områden där kreatur saknas är tillgången på föda så dålig att starna har svårt att finna tillräckligt med mat åt sina ungar.



Bofinkhane - fotograferad på Kummelön.

Foto Thord Qvick.

En del fågelarter har redan ungarna utflugna. Jag hör i dag de första bofinkungarna locka. De tjirper som gråsparvar, när de tigger mat. De fina locklätterna från en trädskrypkull vid parkeringsplatsen hörs än här än där från trädstammarna. Lite längre fram på dagen har jag turen att påträffa ännu en familj inom reservatet. Jag kan inte se eller höra några grönfinkungar, men jag tror att de också lämnat sina bon. Flera grönfinkar sjunger nämligen intensivt, säkerligen inför en andra-kull.

På väg mot alkärret nordväst om parkeringen kan jag konstatera att den murkna högstubben av al där den mindre hackspetten häckade för några år sedan har fallit till marken. Jag ser inte minstingen bland våra spettar i dag, men väl en större hackspett, vars ungar hörs kvillra från bohålet i en asp. För första gången i år är myggen besvärlig, när jag uppsöker strandskogen i väster för att se efter om bävern är kvar i området. Jo då, han har fortsatt sin avverkning utan vetskap om vad det står i reservatsföreskrifterna om fällande av träd. Nedanför udden med rasttugan, ett obligatoriskt mål för alla besökare på Kummelön, hörs en trastsångares kraftfulla "karre-karre-ki-ki", som vida överröstar rör-sångarkören i vassen. I snart två månader har rördrommen tutat mellan Kummelön och Skråkvik, men i mitten på juni brukar arten tystna. Vikens sångsvanpar har av någon anledning avbrutit sin häckning och ligger nu utanför Skråkvik. Sångsvanen har expanderat under de senaste decennierna och häckar sedan 1991 årligen vid Ölmeviken. Den i våra ögon vana fågeln har dock ett hiskligt humör och har jagat bort det knölsvanpar som så länge jag kan minnas häckat i vassen mellan Kummelön och Skråkvik. Vid denna tid på året ser man inte så många arter ute på vattnet: en gräsandhane, några skäggdoppingar och sothöns samt en ensam vigghane är allt jag kan leta upp i simfågelväg. En häger kommer lågt över vattnet från kolonin i norra delen av viken. Den gröna årsvassen döljer nu effektivt ruvande skäggdoppingar och sothöns och utåt viken har de mörka sävruggarna börjat ta form.

Jag avslutar exkursionen med en tur nedåt den lilla viken sydost om Kummelöns gård. Den ligger visserligen utanför naturreservatet, men kan ändå vara värd ett besök. Jag sätter mig en stund vid den tidigare ladugården och ser ut över den kompakta vassen, i vilken

den bruna kärrhöken häckar vissa år och där också rördrommen kan höras. Här finns innanför vassen en liten strandäng. Den håller tyvärr på att växa igen i dag, eftersom krestursbetet upphört här för länge sedan. En armé av albuskar är under framryckning i det höga gräset både från norr och söder. Som en symbol för igenväxningen sitter en buskskvätta i toppen av en buske ute på ängen. En ängsplärka med mat i näbben har valt en enbuske på en liten holme nära vassen som utkikspost. På samma holme håller också en gulsparrvhane till. Han har de gula hjässfjädrarna lite resta och rycker oroligt på stjärten, vilket tyder på att också han har sitt bo på marken här någonstans. En vacker törnskatehane sitter och spanar från en ledningstråd. Jag gläds åt denna observation, för det var länge sedan jag såg denna fågel under häckningstid vid Ölmeviken. Törnskatan hör otvivelaktigt till de arter som minskat i våra trakter på senare år.

När jag går igenom morgonens anteckningar kan jag konstatera att mina farhågor från den 7 april besannats vad skogsduvan beträffar. Inte heller i dag har jag hört den hoa på Kummelön. Förklaringen till försvinnandet får jag säkerligen den 10 juni. Jag hade den dagen, som jag kände det då, den stora glädjen att för andra gången i mitt liv få se en mård. Det vackra djuret satt en kort stund på en sten ute i vegetationen vid den lilla viken sydost om Kummelöns gård, varefter den försvann i det höga gräset. När jag senare med en viss glädje och stolthet berättade om mitt möte med mården för Thomas Landgren, fick jag det chockartade beskedet att fågelforskare konstaterat att den går in i bl. a. skogsduvornas bohål och biter ihjäl fåglarna. Säg den glädje som varar beständigt!

Den 10 oktober

När jag kommer till Kummelön vid 7-tiden på morgonen ligger det ett lätt dis över de nästan färdigplöjda gårderna väster om reservatet. De gulnande eklöven och lindens rödaktiga blad ger färg åt höstlandskapet. Då och då singlar ett löv till marken efter att ha fullgjort sin uppgift i fotosyntesen. En matta av löv, som prasslar kring fötterna, håller på att bildas på marken. Opåverkade av årstidsväxlingarna står enbuskarna som rakryggade vaktposter bland de betande fåren, som granskar mig nyfiket.

Många kanske tror att fågelsången helt upphör när häckningssäsongen väl är över. Så är dock ingalunda fallet. Ännu på senhösten kan man fortfarande få höra en del arter sjunga eller ge prov på andra revirlåten. För de flesta fåglar gäller att denna sång är av mer tillfällig natur. Vid endast ett tillfälle under dagen hörs således en grüngölings vårskratt, om än mycket svagare än under häckningstid. En grönfink stämmer också upp en sångstrof. Något förvånad är jag över att en gulsparrv låter höra så många som ett 15-tal strofer - en del fullständiga, andra utan slutstavelsen. Vid ett tillfälle hörs till och med växelsång med en annan gulsparrv. Eftersom de unga gulsparrvarna ser annorlunda ut än de gamla hade det varit intressant att konstatera om det var en ung eller gammal hane som sjöng. Men det kom jag tyvärr på först efteråt!

Sedan några år tillbaka häckar ett gärdsmuggpar inom reservatet. Dess kraftiga sång ljuder nu från reviret. Denna art är liksom rödhaken känd för att sjunga i stort sett året runt inom övervintringsområdet i t. ex. England. Det är därför inte förvånande att gärdsmuggen hävdar revir på Kummelön även om hösten. Den in-

tressanta frågan om fåglarnas höstsång har jag ännu inte sett mer utförligt behandlad i ornitologisk litteratur.

I oktober har många av våra flyttfåglar redan lämnat trakten. Månaden är ändå fågelrik och spännande, eftersom stora mängder fåglar kommer norrifrån. Oktober är framför allt trastarnas månad. I reservatet hörs flera rödvingar locka. Fågeln är nattflyttare, och vid denna tid på året kan man om nätterna höra deras sugande lockläte "syh" från luften. Jag noterar också både kol- och taltrast i anteckningsboken, men björktrastflockarna som brukar dra ner över landet i oktober har inte dykt upp ännu. Locklätet från två mer typiska norrlänningar, gråsiska och bergfink, hörs dock från överflygande fåglar. Andra karakteristiska oktoberlåten är domherrarnas mjuka vissling och sydsträckande sånglärkors tjirpande.

De flesta fåglar flyr landet inför den kalla årstiden. Av dem som stannar kvar är det några som är särskilt förutseende; det är de så kallade hamstrarna, d. v. s. de arter som lägger upp förråd inför vintern. Av dem häckar i våra trakter nötväcka, svartmes, tofsmes, talltita, entita och nötskrika. Den mest spektakulära samlaren bland dem är utan tvekan den sistnämnda. Mellan Kummelön och barrskogen i väster pågår under hösten en intensiv nötskriketrafik. Provianteringsflygningarna brukar börja under första eller andra septemberveckan. Mest intensivt är samlandet i slutet av september och i början av oktober för att slutligen upphöra i början av november. Den 29 september i år gjordes under en tio-minutersperiod 78 registreringar av fåglar flygande till eller från Kummelön. I dag var antalet 29.

Nötskrikan är en fågel som ogärna flyger ut över vatten eller öppna marker. De hamstrande fåglarna följer därför oftast invallningsbanken mellan Kummelön och Skråkvik, där de kan gå ned i buskagen vid behov. Det verkar som om nötskrikorna vanligen samlar ollonen direkt i träden, men när ollonen fallit till marken kan de också plocka i sig dem där. Strupsäcken rymmer enligt litteraturuppgifter tre ollon - ett fjärde brukar de ha i näbben under transporten. De göms sedan i barrskogen väster om reservatet. Nötskrikan har en häpnadsväckande förmåga att vintertid återfinna de gömda ollonen. P. O. Svanberg berättar i band 2 av "Nordens fåglar i färg" att han vid flera tillfällen i december-januari sett hur nötskrikan grävt en gång genom 30-40 cm djup snö och hämtat upp ett ollon från markskiktet. De år då ollonskörden slår fel ger sig fåglarna av på vandring mot söder, där de exempelvis dyker upp vid Falsterbo fågelstation.

Vid halvtiotiden klarnar det upp och höstfärgerna framträder allt tydligare i solskenet. En ordentlig storm tidigare i höst har knäckt en stor ek vid ett murket parti av stammen. Det måste ha hörts en kraftig smäll åtföljd av en ordentlig duns, när ekens överdel bröts av och föll till marken. En tur till bäverns domäner visar att reservatets problembarn har börjat gnaga på två nya aspar.

Från viken hör jag en gräsandhona kväka, vilket får mig att tänka på att det är dags att dra sig ut mot udden. På väg dit hittar jag en fjäderhög efter en rovfågelplöckad ringduva i det orörda lövskogsområdet söder om udden. Förmodligen är det en duvhök som slagit fågeln, men även sparvhökshonor kan ta så stora byten som en duva, varför man inte kan vara helt säker. Ringduvan häckar inte i reservatet. På hösten

uppehåller sig dock flockar av arten i ekarna, där de äter ollon.

Vikens vatten krusas av en svag nordlig vind. Även vid udden gör sig hösttecknen påminda. En flock på ungefär 35 storskrakar fiskar utåt sjön. Som på en given signal försvinner alla fåglarna nästan på en gång under vattnet. Skäggdoppingarna har förlorat sina huvudprydnader och ser nu ganska slätstrukna ut. Inför den förestående avresan har de samlats i en gles flock på 20-talet exemplar, vars halsar och bröst lyser vita i solen. Vid den här tiden på året ser man då och då flygande skäggdoppingar, vilket är sällsynt under våren och sommaren. Fem viggas ligger och sover i kanten av en sävrugge med huvudet instuckat under vingen. Även fiskmåsflocken ute på viken är ett oktobertecken. Fåglarna följer den höstplöjande bondens traktor och flyger sedan ned till viken och vilar sig. Långt i norr hör jag grågässen komma från åkrarna på Ölmeslätten för att landa utanför den stora vassen i inre delen av viken.

*

Ovanstående grågåsflock får avslutningsvis symbolisera den förändring i fågelfaunan som sker kontinuerligt och som just enkla noteringar i en dagbok kan dokumentera. Vid mitt första besök på Kummelön i juli 1963 var arten ännu inte påträffad vid Ölmeviken. Detta skedde först den 7 april 1969. Inte kunde jag väl då tänka mig att 25 år senare något över 600 grågäss skulle ses vid viken i september 1994!

Kummelön avsattes som naturreservat 1970 tack vare ett idogt arbete av främst Erik Fjällman. Det är ett ganska litet reservat. Den totala arealen är ca 30 ha, varav 16 ha land. Den som vill besöka Kummelön tar av från E 18 vid skylten "Ölme k:a" ca 10 km väster om Kristinehamn. Efter 2,5 km finns en vägvisare mot Kummelön. Härifrån är det omkring 5 km till reservatet.